

Zondag 19 april 2020 | Casa 400 A'dam

Agenda jaarlijkse bijeenkomst VBV

Het bestuur van het VBV nodigt u hierbij uit tot het bijwonen van haar jaarlijkse bijeenkomst op zondag 19 april aanstaande in hotel CASA 400 in Amsterdam. In het kader van 75 jaar bevrijding wordt het een feestelijke bijeenkomst met theater. Kortom reden genoeg om te komen, te horen en gehoord te worden.

1 Ochtendprogramma

Aanvang 10.45 uur

- 1 Welkomwoord en inleiding voorzitter Flory Neter
- 2 Verslag vergadering 28 april 2019
- 3 Financieel verslag Boekhoudkantoor West-Friesland. (vragen over het financieel verslag 2019 en begroting 2020 kunt u altijd schriftelijk stellen. Graag via: info@vbvinfo.nl)
- 4 Verslag Kas-Controle-Commissie
- 5 Benoeming van de leden van Kas-Controle-Commissie 2020
- 6 Ontwikkelingen en lopende zaken.
- 7 Rondvraag. Schroom niet om uw mening met ons te delen of te toetsen.

LET OP: Vul de
aanmeldkaart in
op pagina 8.

> Aanmelding

jaarlijkse bijeenkomst:

Vergeet uzelf niet aan te melden voor deze bijeenkomst? U treft de aanmeldkaart op de achterpagina in deze VBV Nieuws. Vul hem in en stuur deze op in een voldoende gefrankeerde envelop. Of u kiest ervoor zichzelf aan te melden via de email: info@vbvinfo.nl

2 De traditionele VBV-lunch

Rond 12.30 uur

3 Middagprogramma '75 jaar na de bevrijding met een feestelijk tintje'

Aanvang 14.00 uur

1. Theater Draad (terugspeeltheater) - uw verhalen in theatervorm.
Thema: 'Wat had ik van mijn ouders willen horen en wat had ik als kind willen vragen?'
2. Het gesprek tussen de generaties met ronde-tafel-gesprekken.
3. **Daarna ter afsluiting het traditionele 'borreltje in de bar'**

> Adres CASA 400:

Eerste Ringdijkstraat 4,
1097 BC Amsterdam.

Hotel Casa 400 is gelegen op slechts een steenworpafstand van Amsterdam Amstel Station (NS). Het hotel beschikt over een eigen ondergrondse parkeergarage (zondags vrij parkeren).

Beste lezers en lezeressen

In elk VBV Nieuws hebben we de rubriek 'Van onze lezers'. Toch willen we jullie als lezers er op attenderen dat we erg blij worden van veel meer reacties. Zodat de onderlinge band (nog) steviger wordt. Bovendien is het voor ons als redactie ook fijn om te weten hoe er over bepaalde onderwerpen wordt gedacht. Dus roepen we bij deze jullie op om, als daar aanleiding toe is, te reageren. Maar bedenk wel, het papier is niet van elastiek dus houdt de redactie zich wel het recht voor om hele lange brieven waar nodig in te korten. Bovendien, als u de digitale of echte pen ter hand neemt, bedenk dan dat Goethe ooit schreef: 'In de beperking toont zich de meester'.

De redactie

> Email naar: info@vbvinfo.nl

Veertig jaar Elah en het VBV was er bij

De stichting Elah bestond afgelopen november veertig jaar. Dat zo'n mijlpaal niet onopgemerkt mocht blijven, behoeft natuurlijk geen betoog. Het werd een feest waar het VBV bij mocht zijn. Een van de mensen die namens het VBV het feest mee vierde, was Eddy Neter. Hier volgt zijn persoonlijke verslag van een paar onvergetelijke en feestelijke dagen. Niet alleen maakt hij u deelgenoot maar geeft ook nog enkele zaken mee die moeite van het overdenken waard zijn.

Op dinsdagochtend 12 november stapte ik in een Mercedes-busje en deed dat niet alleen. Samen met vertegenwoordigers van het Ministerie van VWS, het VBV, JMW, Elah Nederland, en Elah Israël vormden we een kleurrijk gezelschap dat door de bijna alwetende gids Rafi Shibolet langs enige projecten en afdelingen van Elah werd geleid. Die hoofddoelen werden meer dan aangenaam gecombineerd met interessante en soms ook voor ons onbekende delen van Israël waarbij de hier en daar ontbrekende kennis werd bijgespijkerd.

Lees verder op de volgende pagina >

Magen David Adom Voor medische hulp in Israel

giro 36 49 483 bank 33 62 54 067
Stichting Magen David Adom Nederland
Postbus 34, 3155 ZG Maasland

Van de Voorzitter

Deze vrolijke groep, bestaande uit de gids, vertegenwoordigers van VBV, Elah Nederland, JMW, Ministerie van VWS en Elah Israël poseert met op de achtergrond Tel Aviv.

Beth Bart

Beth Bart leek lastig te bereiken maar het opgegeven huisnummer 65 bleek na wat telefoontjes uiteindelijk 56 te zijn. Na wat lastig manoeuvres werd het gezelschap voor de deur gedropt en bijna koninklijk ontvangen met koffie en boterkoek naar oud recept. Er volgde een ontmoeting met leidinggevenden en met de mensen die daar elke woensdag bijeenkomen. Dit toch wel bijzondere project krijgt een extra dimensie als je geconfronteerd wordt met de jaloeze blikken van andere, doorgaans niet Nederlandstalige ouderen. Zij immers missen deze 'speciale behandeling' die wordt geïnitieerd door Elah. 'Dit willen wij dit ook!' is de niet altijd zwijgende boodschap van diegenen die daar niet bijbehoren. Door datgene wat aan ons wordt verteld en de positieve reacties van de ongeveer tien, merendeels 80- en 90-plussers, een terechte wens.

Voor ons bezoekers bevestigden deze wensen nog eens extra wat we al wisten. De Elah-leiding en alle medewerkers worden door hun inzet en creativiteit op handen gedragen.

Zoete vruchten

We voelen als VBV-vertegenwoordiger ons bevoorrecht om hier aanwezig te zijn. En kunnen zo als geen ander vaststellen hoe Elah projecten weet op te zetten en uit laat groeien door de juiste mensen op de juiste plaats te zetten. Creativiteit daarbij is een noodzakelijke gave en die blijkt volop aanwezig.

Van die creativiteit heeft het bedrijf 'Elah' in de loop der jaren vele goed gerijpte vruchten kunnen plukken. Wij hebben Elah dan ook zien uitgroeien tot een niet alleen grote maar ook in onze ogen heel bijzondere organisatie die steeds met menselijkheid de mensen aan zich heeft weten te binden. Dat werd bereikt door de directie samen met een onverwoestbaar en trouw team van naaste medewerkers.

Van een kleine groep medewerkers die destijds Nederlanders en ex-Nederlanders op vele fronten bijstond is Elah, nu na 40 jaren een goed functionerende, landelijke organisatie met een mega-team aan me-

dewerkers dat zo'n circa 700 man telt.

Een klein beetje jaloers mogen we daar op zijn. Want wat zou het geweldig zijn om ook in Nederland over zo'n goed geoliede organisatie te kunnen beschikken die zoveel voor zoveel mensen kan betekenen. Ik denk dat de VWS-afvaardiging voldoen heeft gezien om 'thuis' die boodschap over te brengen.

VBV en Elah

Sedert vele, vele jaren organiseerde het VBV met Flory Neter als voorzitter een jaarlijkse bijeenkomst voor de in Israël wonende leden. De deuren van het Elah-kantoor in Tel Aviv stonden voor het VBV in die afgelopen bijna 30 jaren steeds gastvrij en wijd open. Altijd was er een royaal en warm onthaal door een team van plezierige mensen voor de VBV-leden en hun introducees. De meesten daarvan behoorden overigens ook tot de doelgroep van Elah. Dat voelde goed en het was goed.

Het bezoek aan Beth Bart, aan Beth Juliana en aan Kfar Kana maar ook de nadere uitleg en discussie 's-avonds tijdens de nabespreking samen met directie en enkele medewerkers lieten geen raadsels bestaan over het enthousiasme en de liefde waarmee alle 'Elah-werkers' zich steeds volledig inzetten voor mensen die aan hun zorgen zijn toevertrouwd.

Met name die aspecten werden nog eens uitgebreid belicht en toegelicht via vaak mooie bijdragen door een aantal medewerkers tijdens de feestelijke bijeenkomst op de avond van de derde dag.

Ondanks onze min of meer bevoorrechte positie tussen VBV en Elah hadden wij nog niet eerder op deze manier kennis kunnen maken met het bedrijf Elah.

Flory Neter en ondergetekende beschouwden het als een voorrecht om felicitaties namens het VBV over te brengen en op deze manier betrokken te kunnen zijn bij de viering van deze 40ste verjaardag van Elah.

Op naar het volgende decennium; het VBV hoopt ook dan weer bij de viering van het vijfde decennium aanwezig te zijn.

Tekst en beeld: Eddy Neter

Als vanouds is de column 'Van de Voorzitter' weer van mijn hand. De lopende zaken in samenhang met de in mei aangetreden voorzitter Robert Berendsen liepen anders dan beide partijen van elkaar verwachtten. Een "incomptabilite d'humeur" en een te groot verschil van inzichten maakten dat we in gezamenlijkheid hebben besloten met elkaar niet verder te willen en te kunnen. Wij betreuren dit te zeerste maar het maakt eens en te meer duidelijk hoe specifiek het VBV is.

Uiteraard zijn wij Robert dankbaar voor zijn inbreng en ontegenzeggelijk grote kwaliteiten. Ik heb de rol van voorzitter weer op mij genomen. Hopelijk als interim.

NS

De periode rond de eerste september toen het VBV een bijeenkomst organiseerde i.v.m. de Spoorwegen en de Tegemoetkomingen was druk. Ongelooflijk veel mensen hebben ons gebeld en om informatie gevraagd. Alhoewel JMW de officiële spreekbuis en hulpverlenende organisatie is hadden en hebben velen van u de behoefte om toch het vertrouwde VBV te bellen te mailen en te schrijven. Enerzijds voor informatie en anderzijds om uiting te geven aan het onbegrip en gekwetst zijn over de criteria. Er zijn afwijzingen van mensen die wel op transport waren gesteld, maar die onderweg op een of ander wijze hebben kunnen vluchten. Zij kwamen niet aan in een van de doorgangskampen maar zaten wel in die trein. Deze aanvragen worden niet ontvankelijk verklaard. Worden zij, die wel in de trein zaten maar wisten te vluchten, dan gestraft voor hun handelen?

Ook de aanvragen van hen die na 17 september 1944 (begin spoorwegstaking) werden gedeporteerd worden niet erkend, want zo redeneert de NS: "De Spoorwegen waren vanaf die datum in handen van de bezetter."

Op ons komt dat vreemd over want wat was dan de functie van de NS voordat de bezetter het beleid in 1944 overnam? De NS vervoerden de joden toch in opdracht van de bezetter. Zij declareerden toch bij de transportkaartjes bij de Lirobank, de roofofbank? Zij waren toch de transporteurs? Zij stopten de mensen toch in goederenwagens? Dat was beter, om een van de toenmalige directeuren van NS maar te citeren,

“dan hadden die mensen nog wat ruimte om enige bagage mee te nemen.”

Wij schreven inzake dit probleem een brief aan de NS. Deze brief staat ook op de website. www.vbvinfo.nl. Een antwoord daarop zien wij met belangstelling tegemoet.

Er is geen enkele tegemoetkoming geweest die zoveel emoties heeft opgeroepen als juist die van de spoorwegen. De NS transporteerden mensen naar de dood en dat wisten ze. Verder was de NS ook betrokken bij de vele transporten van de joden die verplicht werden te verhuizen naar het Durchgangsghetto van Amsterdam en naar de werkkampen.

Website

OP dit moment zijn wij bezig met de renovatie van onze inmiddels bijna 20 jaar oude website. Dat was geen luxe omdat de veiligheidsmaatregelen m.b.t. hackers enz. de houdbaarheidsdatum wel hadden overschreden. Wij hebben een professioneel bureau de opdracht gegeven om dit uit te voeren. U moet het dus even doen met een ietwat uitgekleden site. Wij hopen u op korte termijn onze nieuwe site kunnen tonen zodat wij representatief, hulpverlenend en informatief de eisen van de moderne tijd de baas kunnen.

Jonet en de bemoeienissen van het VBV

Wat velen van u niet zal zijn ontgaan, Jonet verkeert in grote problemen. Jonet is de digitale krant met website die ooit door JMW werd geïnitieerd. JMW heeft Jonet echter in 2018 afgestoten omdat men meende dat de site als onafhankelijke orgaan niet meer thuishoorde in het belangenveld van JMW. De schatkist van Jonet is leeg en een aanvraag voor subsidie bij de Maror is niet doorgeslagen wegens onvoldoende onderbouwing. Het VBV is van mening wel te willen helpen, maar niet als zij daarin alleen staat. Er zal dus aan aantal organisaties bereid moeten zijn om ook steun te willen bieden. Op dit moment is een werkgroep bezig (waar ondergetekende deel van uitmaakt) om te zien of de site in de lucht kan blijven. Jonet verschijnt iedere dag onder de bezielende leiding van Kemal Rijken en behandelt een keur aan onderwerpen die op de een of andere wijze een link heeft met joodse onderwerpen. Juist omdat Jonet geen religieuze connotatie heeft is dit zo belangrijk. Het bijzondere aan Jonet is juist die onafhankelijkheid die er voor zorgt dat ook zij die niet gebonden zijn aan een kerkgenootschap of organisatie op de hoogte kunnen blijven van zaken die ook voor hen van existenti-

eel belang zijn. Ook het VBV heeft menigmaal platform gekregen bij Jonet om een nog grotere groep te kunnen benaderen dan met onze eigen communicatiemiddelen kan worden bereikt.

Wuv zaken

In de afgelopen periode is er weinig contact geweest met de directie van de PUR. In vroeger jaren was dat regelmatig het geval. We hebben geprobeerd om een afspraak te maken maar dat echter is tot nu toe op niets uitgelopen. Wij hechtten belang aan een onderwerp en wilden deze op de agenda maar dat stuitte op verzet. Voor de SVB zou dit onderwerp zijn afgehandeld. Wij delen deze mening echter niet. Het betreft een aanvraag inzake de tweede generatie. Aangevraagd nog ruim vóór het einde van de mogelijkheid om nieuwe aanvragen WUV in te dienen. Het betreft een aanvraag van ruim vóór de sluitingsdatum, de aanvrager was erkend als oorlogsslachtoffer, maar werkte nog wel. Schriftelijk werd toegezegd dat als de nood aan de man kwam er een verzoek tot uitbetaling kon worden gedaan. Die nood kwam, het uitkeringsverzoek werd uiteraard ook gedaan, maar tot de uitkering zelf kwam nooit. Wij zijn van mening dat als er een belofte is gedaan, ook de SVB niet tijdens het spel de spelregels kan veranderen.

Zonder gebruik te maken van aannames vragen wij ons af hoeveel zaken er nog dienen voor de Centrale Raad van Beroep. Wij hebben het angstige vermoeden dat wegens het geringe aantal procedures betreffende de oorlogsuitkeringen ook de juridische diepgang aan het verdwijnen is waardoor er nauwelijks nog zaken worden gewonnen. Alleen de argumentatie van de SVB waarvan de juistheid moet worden betwijfeld wordt gevolgd waardoor het belang van het individu ondergeschikt is geraakt. Dat is nogal bevreemdend.

Israël

Normaliter organiseerden wij een aparte bijeenkomst in Israël als wij daar voor familieaangelegenheden op bezoek waren. De laatste keer waren er te weinig mensen om deze activiteit nog langer te rechtvaardigen. Dat is jammer omdat een gesprek van mens tot mens leert waar de noden bij de ander liggen. Ik hoop dus op betere tijden. Wel heb ik een lezing gehouden ten huize van Avraham Roet in Tel Aviv waar zo'n 40 mensen aanwezig waren. Dit alles onder

auspiciën en het professionele gastheerschap van Roet. De aanwezigen behoorden niet allen tot onze NL-doelgroep maar vonden veelal hun wortels in andere landen waar ook het Naziregime zijn gruwelijk sporen had achter gelaten. Ofschoon iedereen op de hoogte was van alle activiteiten van het VBV en mijn inbreng, ging mijn voordracht over Nederland in de oorlogsjaren. Een aantal onderwerpen werden uitgelicht waaronder de invoering van de Gele Ster en de productie daarvan, de diamantregistratie en de roof op de diamantbeurs, de spoorwegen, de regering in ballingschap en de verhouding van de eerste tot de naoorlogse generatie. Het lijkt een chaos maar veel van deze onderwerpen hebben ons gemaakt wie we zijn.

Zoals altijd vind ik het fijn om op een positieve manier te worden aangevuld, ik houd van verbinding en van samspraak. Zo werd deze avond voor ons een prachtige herinnering aan een goed verhaal, prachtige reacties en een bijzonder aangenaam gezelschap.

De jaarlijkse bijeenkomst

Alvast voor uw agenda. De jaarlijkse bijeenkomst zal worden gehouden op 19 april 2020.

Traditiegetrouw in de Casa 400. Het programma is nog niet geheel duidelijk, daar wordt nog hard aan gewerkt. Wij hopen u allen in goede gezondheid weer te kunnen begroeten.

N.a.v. de vorige bijeenkomst hebben wij veel externe gesprekken gevoerd o.a. met JMW om uiting te geven aan de uitkomsten van de rondetafelgesprekken die wij op de vorige jaarlijkse bijeenkomst hielden. Er wordt een start gemaakt om deze formule in de gebieden buiten de randstad te gaan uit te rollen. Hierover zijn nog gesprekken gaande. Uiteraard houden wij u op de hoogte. Met de nieuwe website in het vooruitzicht moet dat weer gaan lukken.

Rest mij u een heel gezond en gelukkig 2020 te wensen.

Wij gaan er voor.

Flory Neter

Stuur Flory Neter een email:
info@vbvinfo.nl

Wat is het excuus van premier Rutte waard?

Tijdens de Auschwitz-herdenking op 26 januari jl. in het Wertheimpark in Amsterdam bood premier Rutte 75 jaar na dato zijn excuses aan. Excuses voor het overheidshandelen tijdens de Tweede Wereld Oorlog, mede waardoor de meeste joodse-Nederlanders werden vermoord door de Nazi's.

Eerst een deel uit de toespraak van premier Rutte: "De kleine Anny Aa was 1 jaar en bijna 10 maanden oud toen zij werd vermoord in de gaskamer van Sobibor. Haar naam is de 1^e van 102.000 namen die deze week worden voorgelezen in Westerbork. De namen van meer dan honderdduizend Joodse medeburgers, van honderden Roma en Sinti – mannen, vrouwen, kinderen. Hier vlakbij krijgen zij ook in steen hun naam terug. Wat zij zelf niet terug kunnen nemen, moeten wij hen teruggeven.

De vraag blijft: hoe kon het gebeuren? Hoe kon het er zijn: zoveel haat, wreedheid en rechteloosheid? Hoe konden vervolging, deportatie en moord zich vrijwel ongehinderd voltrekken, onder de ogen van zovelen?

Het antwoord is donker en ook confronterend. We kennen de feiten, de verhalen. Van Nederlandse Jodenjagers die duizenden de dood injoegen voor een luttel bedrag aan 'koppeld', zoals dat met een afschuwelijk begrip heette. Van het verraad dat altijd op de loer lag. Van het weggijken, uit zelfbehoud, opportunisme of onverschilligheid – toen mensen werden weggevoerd en hun huizen leeggeroofd. En ook het weggijken na de bevrijding, toen de weinigen die uit de hel terugkeerden een kille ontvangst wachtte.

Natuurlijk, er was ook de hoop van onderduik, de moed van verzet, het collectieve opstaan tijdens de Februaristaking. En toch... En toch was het alles bij elkaar te weinig. Te weinig bescherming. Te weinig hulp. Te weinig erkenning. Juist daarom moeten we voluit erkennen wat er destijds is gebeurd en dat ook hardop uitspreken.

Toen een groep landgenoten onder een moorddadig regime apart werd gezet, buitengesloten en ontmenselijkt, zijn we tekortgeschoten. Toen het gezag een bedreiging werd, zijn onze overheidsinstanties tekortgeschoten, als hoeders van recht en veiligheid.

Zeker, ook binnen de overheid was er individueel verzet, maar te veel Nederland-

"... Nu de laatste overlevenden nog onder ons zijn, bied ik vandaag namens de regering excuses aan voor het overheidshandelen van toen. Dat doe ik in het besef dat geen woord zoiets groots en gruwelijks als de Holocaust ooit kan omvatten..."
- Mark Rutte -

zetter van hen vroeg. Anderen verdroegen het grote kwaad in de hoop nog iets goeds te kunnen doen – wat soms lukte, maar veel vaker niet. En de bittere consequenties van registratie en deportatie werden niet tijdig en niet voldoende onderkend.

Nu de laatste overlevenden nog onder ons zijn, bied ik vandaag namens de regering excuses aan voor het overheidshandelen van toen. Dat doe ik in het besef dat geen woord zoiets groots en gruwelijks als de Holocaust ooit kan omvatten.

Aan ons, de generaties van na de oorlog, is de opdracht te blijven herdenken. Om de doden met hun volle naam te eren. Steeds opnieuw rekenschap af te leggen. Samen pal te staan in het hier en nu."

Na zijn toespraak rees onmiddellijk de vraag of dit excuus genoeg is. Of het helpt om het immer aanwezige en toenemende antisemitisme terug te dringen.

De VOLKSKRANT tekende een aantal reacties op:

Hanna Luden, directeur van het Centrum Informatie Documentatie Israël (CIDI): "Ik

zat in het publiek. Het was goed om eindelijk ondubbelzinnig excuses van Rutte te horen voor de rol van de overheid. Het had eerder gekund, dat zeker. Maar het was duidelijk te merken dat dit heel veel voor de aanwezigen betekende, vooral voor de overlevenden van de Holocaust. Het is belangrijk dat de overheid erkent dat die heeft gefaald in het beschermen van burgers."

Verder zei ze zich zorgen te maken over de maatschappelijke kennis over de Tweede Wereldoorlog en de vervolging van joden en andere groepen. Ze gaf aan dat met name het onderwijs hierin een belangrijke rol heeft en richt haar eigen organisatie zich op Holocausteducatie. "Jonge generaties moeten beseffen waar antisemitisme toe kan leiden."

Liesbeth Zegveld, advocaat en hoogleraar gespecialiseerd in mensenrechtenschendingen en compensatie voor oorlogsslachtoffers vindt het goed dat Rutte excuses heeft gemaakt. "Daar kun je haast niet negatief over oordelen. Toch heb ik zo mijn bedenkingen. Het blijft bij een algemeen verhaal voor een groep waarvan er vrijwel niemand meer is. Excuses zijn een vorm van rechtsherstel. Door die vroeg te doen, herstel je leed. Door lang te wachten, vererger je leed. Waarom heeft de regering dus niet tien jaar geleden excuses aangeboden? Volgens Rutte lag er toen nog geen 'breed gedragen advies'. Nonsens", aldus Zegveld.

Volgens haar is de overheid altijd bang geweest voor herstelbetalingen. Die zullen waarschijnlijk niet meer komen. We hebben wel verzoeken binnen gekregen, maar die krijg je nu niet meer rond."

Volgens de advocate is Salo Muller die ze bijstond tijdens de onderhandelingen met de NS rond individuele schadevergoedingen voor slachtoffers van de transporten tijdens de Holocaust een uitzondering. Een concrete zaak die buiten de rechtsgang is omgegaan. "Het kost Rutte nu niets om zijn excuses aan te bieden, terwijl dat voor de gene die zijn excuses aanbiedt wel zo zou moeten zijn. Rutte zou na zijn toespraak bij Van Dobben gewoon een kroket eten. Dat kun je hem niet persoonlijk aanrekenen, maar het zegt iets over de afstand tot het leed. Je kunt niet aan de ene kant sorry zeggen, en daar geen consequenties aan verbinden. Je moet het lef hebben om de verantwoordelijkheid op je te nemen die je als leider draagt. Dat is zowel voor de oorlogsslachtoffer als toekomstige generaties heel belangrijk."

Natascha van Weezel, auteur en filmmaker schreef onder andere De der-

de generatie, kleinkinderen van de Holocaust vindt de excuses van Rutte mooi. "Je kunt natuurlijk cynisch zijn en zeggen dat deze veel te laat komen, maar zo zie ik het niet. Ik vind het natuurlijk jammer dat mijn grootouders, die de Tweede Wereldoorlog hebben meegemaakt en nu niet meer leven, dit niet hebben kunnen horen. Maar ik vind dat we hier blij mee moeten zijn. We gaan inmiddels een nieuwe fase in. De belangstelling voor herdenkingen groeit. Als ik vroeger met mijn vader naar de Holocaustherdenkingen ging, waren er bijna geen mensen. Nu lijken het er steeds meer."

Wel maakt ze zich zorgen over het groeiend antisemitisme. "Ik ben journalist en krijg vaak nare opmerkingen over het feit dat ik joods ben. Tijdens confrontaties tussen Israël en Palestina word ik op straat uitgescholden. Ik heb het idee dat dit de laatste tijd ook uit de hoek van extreem rechts komt. Alsof oude ideeën die altijd al hebben bestaan over joden weer opkomen. Daarom moet er veel meer gebeuren dan alleen herdenken. Dialogen, een-op-een-contact. Maar het moet ook vanuit de samenleving zelf komen."

Anderhalf miljoen euro voor Nationaal Holocaust Museum

Blij gezichten bij de leiding van Het Nationaal Holocaust Museum. De BankGiro Loterij schonk anderhalf miljoen euro om de plannen van het museum te verwezenlijken.

Met dit geld krijgen onder andere de herinrichting van het schoolplein van de voormalige Hervormde Kweekschool en de inrichting van een auditorium gestalte. Voor het museum worden aan de Plantage Middenlaan in Amsterdam de herdenkingsplek in de Hollandsche Schouwburg en de daartegenover liggende voormalige Hervormde Kweekschool verbouwd. Na deze zoner begint men met de werkzaamheden en als alles goed gaat, wordt het nieuwe museum in 2022 geopend. Voorts wordt dit bedrag van de BankGiroLoterij gebruikt om de maatschappelijke en educatieve ambities waar te maken, zodat de gevolgen van antisemitisme, racisme, onverdraagzaamheid en uitsluiting indringend onder de aandacht van grote groepen gebracht kan worden. Voor het totale museum is in totaal 27 miljoen euro nodig. Geld dat wordt gebruikt voor onder andere verbouwingen, vaste tentoonstellingen en educatieve programma's. De Duitse overheid schonk al eerder vier miljoen euro, waardoor de teller nu op 21 miljoen euro staat.

Segers: 'Excuses en de plicht tot het goede'

Ook de voorzitter van de Tweede Kamer-fractie van de ChristenUnie, Gert-Jan Segers, was bij deze Auschwitz-herdenking. Hij ervoer de excuses van premier Rutte namens de regering aan de joodse gemeenschap als ontroerend. Voorts merkte hij op dat de overheid tijdens de Tweede Wereldoorlog ten opzichte van de joodse Nederlanders te kort is geschoten en te weinig bescherming en hulp heeft geboden. Ook is, aldus Segers, de erkenning van het leed veel te lang achterwege gebleven.

Hier enkele passages uit zijn column:

Over die te weinig bescherming bieden de overheid kwam hij met het volgende voorbeeld dat overigens veel slachtoffers die de kampen hadden overleefd, hebben meegemaakt: "...Ik kreeg afgelopen week een mail van iemand die me het verhaal vertelde van een Joodse jongen, uit een Fries dorpje, die met zijn moeder de concentratiekampen had overleefd en als enige van de 14 Joden uit het dorp terugkwamen. Ze arriveerden in hun kampvelden en kregen nieuwe kleren. Tot zover de beschaving. Daarna werden ze vriendelijk doch dringend verzocht om alle achterstallige betalingen van de SS'er die in hun huis had gewoond te voldoen. Ze be-

landen in een vorm van schuldsanering en hebben uiteindelijk alle rekeningen betaald... In 1955 kwam vervolgens nog een rekening voor de kleding die ze tien jaar eerder bij terugkeer hadden gekregen. En toen er in 1965 vergoedingen aan slachtoffers werden uitbetaald, kreeg deze Friese Jood niets omdat zijn moeder twee jaar eerder was overleden. De man is van ellende uit Nederland weggegaan en naar de VS vertrokken. De Joodse jongen, zijn moeder en duizenden andere Joodse Nederlanders zijn slachtoffer geworden van een denken waarin de letter van de wet belangrijker was dan de nood van die ene mens die voor je staat. Ze werden verma-

Gert-Jan Segers

len door letterknechten die hen niet meer zagen staan en niet meer hoorden wat voor tragedie ze hadden meegemaakt. Het enige wat voor letterknechten geldt, is de regel en de genadeloze toepassing ervan. Tot de dag van vandaag zijn er steeds weer nieuwe slachtoffers van dat denken in onze samenleving, onze bureaucratie, onze kerken, onze gezinnen en in mijzelf. Moge God het ons vergeven. En moge God ons bekeren tot een denken waarin niemand belangrijker is dan die ene mens die voor ons staat, waarin we geen andere plicht voelen dan onze naaste van harte lief te hebben en waarin we het goede doen wat die ene mens nodig heeft."

Over een broodje-aap-verhaal en de quasi-helden van de NS

Tijdens de VBV-bijeenkomst op 1 september jl. ontstond er een verschil van mening tussen drs. David Barnouw en de redactie van het VBV-nieuwsblad. In de voorjaars-Info werd gepubliceerd dat de NS-treinen op bevel van Londen om economische redenen moesten blijven doorrijden. Volgens Barnouw is dat een 'broodje-aap-verhaal'. Een officieel bericht daaromtrent werd niet gevonden. Feit is wel dat op 17 september 1945, een jaar na de spoorwegstaking van 1944 de toenmalig KVP-minister van Schaik de spoorwegmensen uitbundig prees omdat ze de treinen hadden laten rijden.

... Koningin Wilhelmina heeft verzaakt de joden te helpen ...

De bewering dat koningin Wilhelmina in haar redevoeringen voor Radio Oranje nooit iets zou hebben gezegd over de Jodenvervolging blijkt onjuist. Wel waar is dat zij heeft verzaakt om daadwerkelijk de opdracht te geven om de joden te helpen. Onderstaande tekst is de papieren neerslag van wat zij in haar radiorede uitsprak op 17 oktober 1942:

"Ik deel van harte in uw verontwaardiging en smart over het lot onzer joodse landgenoten en met mijn gehele volk voel ik de onmenselijke behandeling, ja het stelselmatig 'uitroeien' van deze landgenoten, die eeuwen met ons samen woonden in ons gezegend vaderland, als ons persoonlijk aangedaan."

Uit deze koninklijke boodschap valt op te maken dat het veelvuldig gehanteerde argument dat de ballingenregering niet op de hoogte zou zijn van het lot van de joden volstrekt onjuist is. Immers Wilhelmina zelf spreekt in oktober 1942 al over 'uitroeien'.

De Jong

Volgens Lou de Jong spelde de koningin alle illegale bladen woord voor woord. Dat bleek, toen de joodse Engelandvaarder mr. R. A. Levisson die, na uit Westerbork te zijn ontsnapt, via Spanje Engeland wist te bereiken en in de lente van '44 door haar ontvangen werd. De koningin vroeg hem of er na de oorlog antisemitisme in Nederland zou overblijven. Hij antwoordde bevestigend. Haar antwoord: "Zolang er een Oranje op de troon zit in Nederland, zal de joden geen kwaad gedaan worden!"

Loze woorden

Aangezien ik geen historicus ben maar een eenling op zoek naar de waarheid, komen de woorden van Wilhelmina op mij over als loze woorden van een regering die al direct na de oorlog wederom de oren liet han-

gen naar de nog steeds bestaande antisemitische tendensen. Ik denk hierbij aan de brief van de minister van Buitenlandse zaken Kleffens aan de minister van Justitie mr. van Angeren. Deze brief uit 1943 betreft een waarschuwing voor het aanstellen van joden na de oorlog.

'Door de lafhartige houding van Christengastheren, zo schrijft hij, 'en het verraad enz. is het antisemitisme toegenomen.' Daarom, zo schrijft Kleffens verder, heeft hij de indruk dat de benoeming van joden in hogere en officiële regeringsfuncties het vertrouwen in de regering niet zal bevorderen.

U leest het goed. Je verraadt jouw joodse burens, je steelt hun bezittingen, dan wordt je antisemiet en dan wordt het politiek opportuun dat joden beter geen hogere functie meer kunnen uitoefenen. Zie hier het sanctioneren van verderfelijke gedachtengoed uit politiek gewin.

Een Enquêtecommissie ondervroeg in 1953 Gustav Giesbergen, oud-directeur van de Nederlandse Spoorwegen. Giesberger is een raadselachtige figuur en het wordt mij dan ook niet duidelijk of de man de waarheid spreekt. Wel werd dit verhoor onder ede afgenomen. Een van de speerpunten was om te onderzoeken hoe het contact was geweest tussen de regering en de verzetsbeweging en in hoeverre de regering het verzet heeft gestimuleerd. Sceptisch is de commissie over het verzetsgehalte van spoorwegstaking in september 1944. Het wordt verwoord als: 'Men kan dat althans als zodanig (als een daad van verzet) zien.' Giesberger wordt door de commissie benaderd als oud-directeur van de NS. Hijzelf geeft echter aan Chef van de Dienstregeling te zijn geweest. Hij verkeert in de veronderstelling dat de mensen denken dat het verzet pas begon met de staking in september

1944, maar hij benadrukt dat het verzet eigenlijk al begon op 19 mei 1940 de dag waarop de directie van de spoorwegen weer eigenaar was van de NS.

Thuis niets te vinden

Op de vraag van de voorzitter wat deze voorwaarden dan wel inhielden, antwoordt Giesberger dat niet precies te weten. De voorzitter blijft bij zijn vraag en hij wil weten welke voorwaarden er door de Duitsers werden gesteld en welke er door directie werden aanvaard.

Giesberger vertelt: "...dat viel onder het landoorlogreglement, waarin staat dat, als ik mij niet vergis, dat de spoorwegen door de bezetter worden overgenomen. Wij hadden ons daarbij neer te leggen. Daar viel niet over te praten. Helaas ben ik het boekje met de aanwijzingen kwijt. Wij hadden dat boekje al toen de oorlog uitbrak. Er was geen bekendheid gegeven aan dat boekje, ik was geloof ik de enige die het bezat. Als er mensen om advies kwamen vragen waren de aanwijzingen uit het boekje de leidraad. Ik zeg nou wel dat ik de enige was die het had, maar zeker ben ik daar niet van. Het kan heel goed zijn dat Hupkes (directeur NS) het ook had. Uit veiligheid vertelden we elkaar niet veel. Ik heb wel iets op schrift, geschreven door de heer G. T. te Winckel (blijkt hij zelf te zijn). Wie dat is doet er niet toe'.

Leiding vanuit Londen

Hoe gaf de regering in ballingschap leiding aan het verzet vraagt de voorzitter van de Enquêtecommissie die alleen geïnteresseerd is of de regering in Londen leiding heeft gegeven aan burgers en ambtenaren in bezet gebied.

Giesberger: 'Hupkes moet dat maar vertellen, dat was uiteindelijk de man. Ik ben altijd de verbindingsman geweest tussen de

NS en de Duitse autoriteiten. Dat leverde veel moeilijkheden op. Vier jaar lang. Het eerste verzet van de spoorwegen is gepleegd op 21 juni door het herstel van de spoorwegbruggen te belemmeren.”

Op vraag van de voorzitter of het een staking genoemd mag worden alleen als deze is geïndiceerd door de regering in Londen antwoordt Giesberger:

“Tijdens de Februaristaking was er ook een staking in de Rietlanden (rangeerterrein NS Amsterdam). Nou daar hebben we behoorlijk last mee gehad. Ja, er waren mensen van de NS in Amsterdam die daar aan mee wilden doen, maar gelukkig is dat door toedoen van de leiding niet doorgegaan. Gelukkig werd er zo een bloedbad voorkomen. Zo werd voorkomen dat de Duitsers de leiding van ons bedrijf weer overnamen. Er waren immers ook SS'ers onder Duitse spoorwegbeambten en veel NSB'ers. Ook was er nog een 2de staking in april waar door telefonisten een telex was uitgestuurd met het bericht dat het hoofdbureau vanaf 1 uur staakt. Dat werd doorgegeven naar alle stations. Maar deze staking is verraden door foute beambten. Door Hupkes liep dit met een sisser af toen deze een boodschap liet uitgaan waarin werd gesteld dat een ieder die zich voor 5 uur meldde beschouwd zou worden als niet hebbende gestaakt.”

Jodentransporten

Door een van de mensen uit Londen is verklaard dat de indruk was gewekt dat de staking was uitgevaardigd in samenwerking met het hoofdkwartier van de geallieerden. Giesberger ontkent dit ten stelligste en zegt dat er op 10 september, een week voor de staking uit Londen was gekomen voor het machinepersoneel.

Giesberger was van mening dat het zo niet kon omdat het een gedeeltelijke staking betrof. De voorzitter van de enquêtecommissie bleef volharden in de vraag of de oproep tot de staking niet vanuit het militair verzet kwam. Giesberger zegt wel vragen gehad te hebben over arbeids- en joden-transporten.

De kern

Hier volgt de kern van het 'broodje-aap-verhaal' als Giesberger verklaart: “Ik heb herhaaldelijk aan Londen gevraagd wat wij moeten doen. Zij hebben toen geantwoord: Niets. Toen er een trein met 1100 joden van Westerbork naar Duitsland werd gestopt door het verzet tussen Zwolle en Raalte hebben zij de joden niet uit de trein gekregen. Ik ben er zelf niet bij

geweest.”

Wat een ongeloofwaardige uitspraak. Hier geeft Giesberger ook nog aan dat een eerdere staking niet zou hebben geholpen omdat als zij dat eerder zouden hebben gedaan de Duitsers het beheer weer hadden overgenomen en dan had de directie niets meer te vertellen gehad. Op de vraag waarom niemand tegen de bezetter heeft gezegd doe het zelf maar, vraagt Giesberger zich af wat zij dan nog hadden kunnen doen?

“Als Londen zou hebben gezegd schei er mee uit dan zouden wij er onmiddellijk mee opgehouden zijn. We hebben vanaf het begin voor de bevrijding gedraaid. De regering had hierop invloed kunnen uitoefenen. Zij hadden het verschil kunnen uitmaken: Jullie draaien niet meer! Maar uiteindelijk is dat draaien een succes geweest al is dan bij Arnhem de boel misgelopen. Dat dit beleid de joden heeft getroffen betreur ik in hoge mate, maar het betrof ook andere Nederlanders. Er zijn toch ook 1000en Nederlandse werkkrachten weggevoerd waarvan er 1000en niet zijn teruggekeerd. In het algemeen waren de joden helemaal niet anti vervoer. Zij hebben dat altijd als hun noodlot gevoeld. Dat was van het begin af aan. Wij hebben wel getracht om dit vervoer menselijk te maken hetgeen ons later is verhinderd. Langzamerhand moesten wij ze in goederenwagens vervoeren hetgeen voor die mensen misschien wel beter was, want dan konden zij tenminste nog iets meenemen. Dan waren ze beter af in goederenwagens. Wij hebben ze op ons terrein altijd goed behandeld. Het was niet onze taak om te zeggen wij doen het niet meer. De opdrachten uit Londen waren onvoldoende.”

Conclusie

De notulen gelezen hebbend van deze wonderlijke ondervraging bekruipt mij een vreemd gevoel. Het lijkt erop dat Giesberger zijn geweten opschoont door zijn eigen verantwoordelijkheid af te schuiven naar Londen. Als het waar zou zijn wat Giesberger verklaart dan zouden daar bewijsstukken van moeten zijn. Dan zou er een telegram moeten liggen van Wilhelmina met de opdracht om te blijven rijden. Zo'n telegram van Wilhelmina zou zeker ergens in de archieven terug te vinden moeten zijn. Uit alles blijkt dat Giesberger een brede interpretatie had van wat werkelijk belangrijk was. Uit alles blijkt dat het zijn streven was om het spoorboekje zo stipt mogelijk te volgen en te laten lopen en dat het beleid van de NS onder de vermeende eigen directie zou blijven. Verder is zijn opmerking over het beheer en dat de NS-leiding

... De NS bleef het spoorboekje zo stipt mogelijk uitvoeren...

bij een staking weer in Duitse handen zou komen niets anders dan een aanname. Het beheer lag sowieso niet in handen van de NS zelf, de bezetter maakte daar de dienst uit. De bezetter verordonneerde de Jodentransporten.

NS-directie en ballingenregering

Zoals blijkt uit de radiorede van Wilhelmina moest de directie wel degelijk op de hoogte zijn geweest van het lot van de joden. De directie was niets anders dan gewillig gereedschap in de handen van Hitler. Verder zijn Giesbergers standpunten over de Jodentransporten wel heel idioot: 'joden die de trein niet uit wilden, joden die de transporten altijd als hun lot hadden beschouwd, de goederenwagens die beter waren omdat er dan nog wat meer bagage meekon?' Natuurlijk is vrijheid van gedachten een groot goed maar wat nu als die vrijheid van gedachten je geest dusdanig versluiert dat je mede verantwoordelijk bent voor de dood van 80.000 mensen? Op 17 september 1945, een jaar na de spoorwegstaking van 1944, sprak de toenmalig KVP minister van Schaik. Hij prees de spoorwegmensen uitbundig omdat ze de treinen hadden laten rijden. Hij zegt letterlijk: “Met uw treinen werden de ongelukkige slachtoffers naar de concentratiekampen gebracht. In uw harten was opstand. Toch hebt ge het gedaan, dat strekt u tot eer. Het was de plicht die de Nederlandse regering van u eiste, omdat het spoorbedrijf een der pijlers is waarop het economisch leven van het Nederlandse volk steunt en dat niet voortijdig in de waagschaal mocht worden gesteld.”

Het is duidelijk dat het telegram van Wilhelmina waarin zij zou hebben gezegd dat de treinen om economisch gewin zouden moeten blijven rijden onjuist lijkt. Zo'n telegram werd nooit gevonden. Het is en blijft slechts de uitspraak destijds van minister Van Schaik.

Ik blijf mij verbazen over Giesberger maar ook over de NS en de regering die jarenlang hebben gedaan als was Giesberger een verzetsman en was de NS een organisatie die louter uit helden heeft bestaan. Deze conclusie vind ik eigenlijk erger dan het 'Broodje Aap'.

Tekst: Flory Neter

Van de redactie www.vbvinfo.nl

Wellicht is het u opgevallen dat onze website www.vbvinfo.nl vorig jaar een gedaantewisseling heeft ondergaan. Deze nieuwe opzet werd op gang gebracht in november 2019 maar redactie noch VBV-bestuur waren daar erg gelukkig mee. Nadat Robert Berendsen eind 2019 zijn functies binnen het VBV-bestuur had beëindigd en Flory Neter alle voorzitters-taken weer op zich had genomen, heeft ook de vernieuwing van de website nogmaals de volle aandacht gekregen. Bij het ter perse gaan van deze editie van

het magazine VBV-Nieuws dat nu voor u ligt is ook de VBV-website gereed. Er werd hard gewerkt om dit in februari af te kunnen ronden zodat de redactie u allen weer op de gebruikelijke wijze van nieuwe ontwikkelingen op de hoogte kan brengen.

VBV-bestuur en redactie hopen via deze geheel vernieuwde website abonnees en overige lezers het laatste nieuws te brengen; daarnaast is ook een aparte fotopagina in ontwikkeling.

Hopelijk lukt het om al deze werkzaamheden deze maand af te ronden zodat iedereen via internet kennis kan maken met het nieuwe digitale VBV-gezicht.

Donateurs gezocht

Het VBV wil nog lang de belangen kunnen behartigen van de overlevenden van de Tweede Wereldoorlog en de tweede generatie. Wij willen een thuis zijn waar uw stem wordt gehoord. Maar het VBV luistert niet alleen. Aan de hand van uw wensen of klachten ondernemen wij desgewenst actie om uw belangen te ondersteunen. Maar om dat te blijven doen, kunnen we elke steun goed gebruiken. Vandaar dat wij aan zoveel mogelijk mensen vragen om donateur te worden van het VBV zodat we samen niet alleen sterk staan maar dat in de toekomst ook blijven. Opgave kan schriftelijk: VBV/Dorpsweg 129 A-8, 1697 KJ Schellinkhout of via de website: www.vbvinfo.nl

Aanmeldingskaart 19 april 2020 Jaarlijkse bijeenkomst VBV

(of u meldt zich aan via info@vbvinfo.nl)

Naam
Adres
Postcode & woonplaats

☐	Aanmelding jaarvergadering	Hoeveel personen?
☐	Aanmelding lunch	Hoeveel personen?

De lunch bedraagt € 12,- per persoon. Het totaalbedrag wordt voldaan aan de zaal.

Of u kiest ervoor het totaalbedrag nu al over te maken via digitaal bankieren. Bankrelatie VBV: NL47 INGB 0005 0632 53

€

Retour-adres envelop:
VBV / DORPSWEG 129 A-8
1697 KJ SCHELLINKHOUT

Knip de aanmeldingskaart uit en post deze ruim voor **7 april** in een voldoende gefrankeerde envelop. Of u meldt zich aan via: info@vbvinfo.nl. Tot ziens in hotel Casa 400 op 19 april aanstaande!

© vbv nieuws | Nummer 101 | voorjaar 2020 | Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd zonder toestemming van het vbv.

Correspondentie:
Dorpsweg 129 A-8
1697 KJ Schellinkhout
Telefoon: +31 (0) 229 503 519
Of stuur een email: info@vbvinfo.nl
website: www.vbvinfo.nl

Flory Neter / voorzitter
Eddy Neter / penningmeester
Elly Sijes-Krukziener / secretaris
Bestuursleden: Wil Groen, Jeta Leeda-Hellendall, Henry Neeter en Hans Vos
Redactie: Leo van Gelderen (vbvnieuws) en Eddy Neter (website)

Steun ook stichting vbv:
NL47 INGB 0005 0632 53

Vormgeving: roverstudio.nl
Drukwerk: De Meeuw.

Het vbv is een stichting met vrienden/donateurs die zich inzet om zaken rond de uitvoering van de oorlogswetten verbeterd en/of vereenvoudigd te krijgen.